

Munkaerőpiaci folyamatok, 2017. I. negyedév

Tartalom

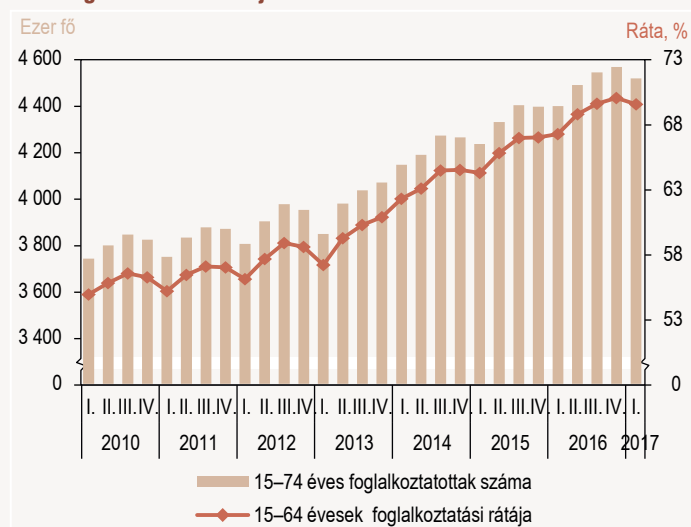
1. Foglalkoztatási helyzetkép.....	1
1.1. Foglalkoztatottak.....	1
1.2. Munkaerő-kereslet.....	3
1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék.....	4
1.4. Inaktívak.....	5
2. Kereset, munkajövedelem.....	5
2.1. Bruttó kereset.....	5
2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény.....	7
2.3. Munkajövedelem.....	7

1. Foglalkoztatási helyzetkép

1.1 Foglalkoztatottak

2017 I. negyedévében a foglalkoztatottak száma a munkaerő-felmérés adatai szerint 4 millió 368 ezer volt, 106 ezer fővel több az előző év azonos időszakánál. Az I. negyedévi 2,5%-os növekedés némileg elmarad az egy évvel korábbi 3,5%-os ütemtől. A bővülés legfontosabb forrását még mindig az öregségi nyugdíjkorhatár folyamatos emelkedése jelenti, ami egyelőre ellensúlyozza azt is, hogy a munkaerőpiacra újonnan belépő generációk létszáma jóval kisebb az onnan nyugdíjazás miatt kilépőkénél. A 15–64 éves népességre számított foglalkoztatási ráta 67,1% volt. A 2016. I. negyedéves értékhez viszonyított 2,0 százalékpontos javulás mintegy egynegyede a ráta nevezőjét jelentő megfelelő korú népesség számának 52 ezres csökkenéséből következett. A foglalkoztatásbővülés ütemének lassulásához a mobilizálható munkaerő-tartalék csökkenése hozzájárul. A gazdaság egyre több területén jelentkező munkaerő-utánpótlási gondok enyhítésére a közelmúltban több kormányzati intézkedés is született, illetve van a bevezetés stádiumában. (Ilyen többek között a közfoglalkoztatás szabályainak módosítása, a belföldi mobilizáció élénkítése céljából a lakhatási támogatás összegének növelése, a munkásszállás-építési program, illetve az ukrán állampolgárok munkavállalásának könnyítése, de idesorolható a minimálbér jelentős emelése, valamint a közszférában dolgozók keresetének rendezése is.)

1. ábra
A foglalkoztatottak létszámának és a 15–64 évesek foglalkoztatási rátájának alakulása

Forrás: munkaerő-felmérés.

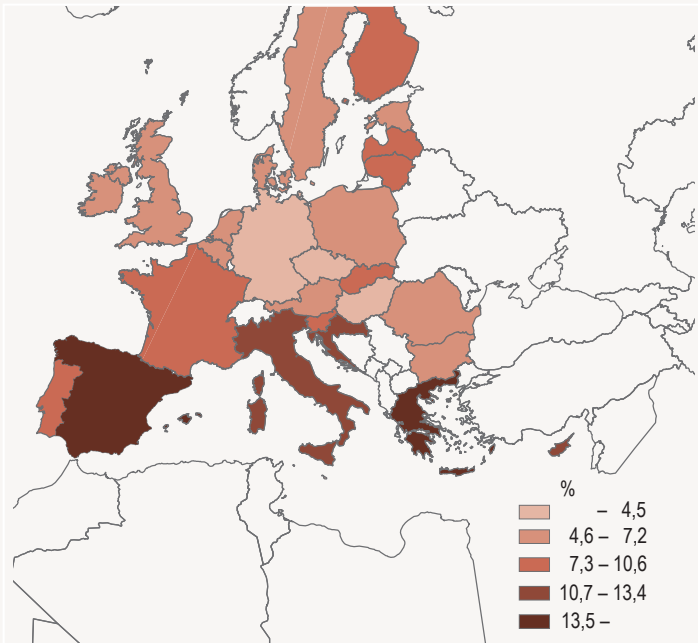
Az utóbbi évek igen kedvező munkaerőpiaci folyamatainak eredményeként az uniós belüli relatív pozíciónk jelentősen javult, annak ellenére, hogy az uniós legtöbb tagországában nőtt a foglalkoztatás, illetve csökkent a munkanélküliség. A legfrissebb rendelkezésre álló adatok szerint 2016 IV. negyedévében a 15–64 évesekre számított foglalkoztatási ráta 0,6 százalékponttal meghaladta az uniós átlagot, ezen belül a férfiak előnye 1,7 százalékponttal nőtt, a nők hátránya 0,5 százalékponttal mérséklődött. Az ún. legjobb munkavállalási korúakra, a 25–54 évesekre számított 82,9%-os foglalkoztatási aránnyal a tagországok legkedvezőbb mutatójú egyharmadába kerültünk. Az ifjúsági foglalkoztatási ráta ugyan még mindig alacsonyabb az uniós átlagnál, de az előző évhez képest 2,3 százalékponttal nőtt. A fiatalok foglalkoztatási rátája erősen függ attól is, hogy milyen az adott országra jellemző képzési rendszer, illetve a felsőoktatási tanulmányok mellett mennyire elterjedt a munkavégzés.¹ A javuló foglalkoztatási adatokhoz alacsony munkanélküliség társult, 2016 IV. negyedévében mindössze 3 tagországban (Csehországban, Németországban és Máltán) volt kisebb a munkanélküliségi ráta a magyar 4,4%-nál. Az alacsony munkanélküliségi szintű tagországok – hasonlóan hazánkhoz – többnyire csekély mobilizálható munkaerő-tartalékkal rendelkeznek, így például Németországban mintegy 1 millió álláshelyre kerestek munkavállalót, a cseh 3,0%-os ürességi arány pedig a tagországok között a legmagasabb volt.²

¹ Lásd erről bővebben: Munkaerő-piaci helyzetkép, 2014.

² Forrás: Eurostat News release 50/2017.

Munkanélküliségi ráta* az Európai Unió tagországaiban, 2016. IV. negyedév

2. ábra

* 15-74 évesekre számolva.

Foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta az Európai Unió tagországaiban, 2016. IV. negyedév

1. tábla

Ország	Foglalkoztatási ráta					Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}	
	15-24	25-54	15-64 éves		váltó-zás ^{a)}		
	évesek	férfiak	nők	együtt			
%							
Ausztria	51,2	83,8	75,8	67,8	71,8	0,5	5,6
Belgium	23,0	80,5	67,2	59,6	63,4	1,6	7,2
Bulgária	18,9	76,1	67,1	59,6	63,4	-0,3	6,7
Ciprus	26,1	77,2	69,2	59,1	63,9	0,8	13,0
Csehország	29,0	86,4	80,0	65,6	72,9	2,1	3,6
Dánia	56,7	82,3	77,6	71,5	74,5	0,7	6,1
Egyesült Királyság	51,7	83,2	78,4	69,3	73,8	0,5	4,6
Észtország	37,2	82,5	74,9	68,3	71,6	-0,3	6,6
Finnország	38,3	79,8	69,9	66,9	68,4	0,6	8,0
Franciaország	27,5	79,5	67,6	60,6	64,1	0,3	10,3
Görögország	13,6	65,4	60,8	43,1	51,8	0,5	23,6
Hollandia	60,8	83,4	80,0	70,5	75,2	0,9	5,4
Horvátország	23,9	72,5	61,9	51,8	56,8	1,0	13,4
Írország	32,5	76,3	71,2	60,1	65,6	1,7	6,7
Lengyelország	28,6	80,6	71,8	58,5	65,1	1,4	5,6
Lettország	31,5	79,6	69,4	68,2	68,8	0,1	9,3
Litvánia	30,6	82,7	70,2	69,2	69,7	1,7	7,7
Luxemburg	25,9	83,4	70,9	61,9	66,5	0,7	5,9
Magyarország	29,2	82,9	73,9	61,2	67,5	2,7	4,4
Málta	45,3	79,1	78,8	52,9	66,1	2,2	4,2
Németország	47,5	84,3	79,0	71,5	75,3	0,9	3,8
Olaszország	16,2	69,0	66,5	48,3	57,4	0,8	12,2
Portugália	24,2	80,9	68,8	63,2	65,9	1,6	10,6
Románia	21,5	77,9	70,0	53,1	61,6	0,2	5,5
Spanyolország	18,2	72,4	65,2	54,9	60,1	1,5	18,6
Svédország	42,4	86,0	77,3	74,5	75,9	0,3	6,4
Szlovákia	27,0	79,9	71,7	58,9	65,3	1,8	9,1
Szlovénia	29,0	84,4	69,2	63,7	66,6	1,4	8,1
EU-28	34,0	79,1	72,2	61,7	66,9	0,9	8,2

a) 2016. IV. negyedév a 2015. IV. negyedévhez képest, százalékpont.

b) A 15-74 évesekre számolva.

Forrás: Eurostat (2017. május 8-i állapot).

Az előző év azonos időszakához viszonyított 106 ezer fős foglalkoztatotti létszámnövekmény mögött az elsődleges munkaerőpiac 121 ezres bővülése áll. A munkavégzés helyszínéként külföldi telephelyet megjelölők száma 8 ezerrel elmaradt a 2016. I. negyedévitől. Bár a csökkenés mértéke nagyjából az adathoz tartozó mintavételi hibával megegyező, mégis azt jelzi, hogy a munkaerőpiaci célú migráció intenzitása mérséklődik. Több mint 7 ezerrel kevesebben dolgoztak közfoglalkoztatottként, mint egy évvel korábban (ezt az adminisztratív adatok is visszaigazolják), de éves szinten az ilyen formában dolgozók ennél jelentősebb, mintegy 20 ezres létszámcsökkenését irányozta elő a kormány. Három foglalkoztatottból egy Közép-Magyarországon dolgozott, és a létszámnövekedés harmada is idekoncentrálódott.

2. tábla

A foglalkoztatottak száma és korábbi időszakokhoz viszonyított változása

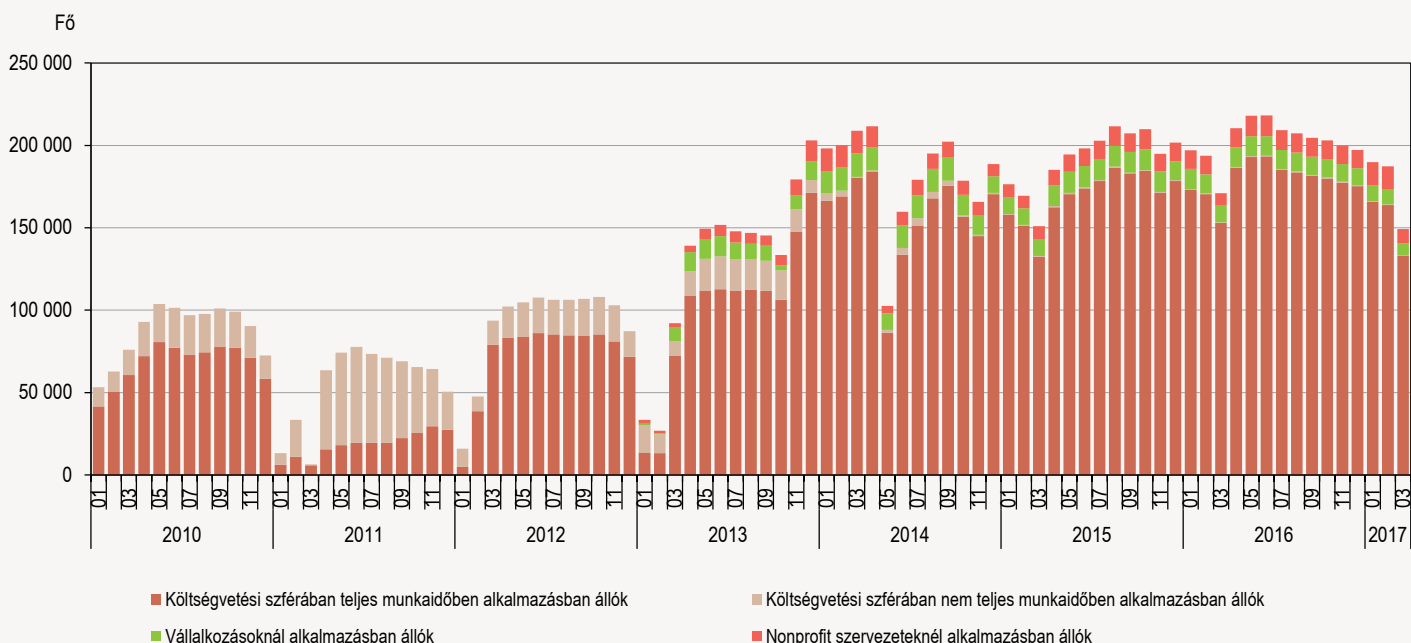
Megnevezés	Foglalkoztatottak száma			Foglalkoztatottak számának változása, 2017. I. negyedév	
	2010. I. negyed-év	2016. I. negyed-év	2017. I. negyed-év	2010. I. negyed-évhez képest	2016. I. negyed-évhez képest
	Összesen	3 678,7	4 262,2	4 367,9	689,2
Férfi	1 952,2	2 314,0	2 377,6	425,4	63,5
Nő	1 726,6	1 948,1	1 990,4	263,8	42,3
Közép-Magyarország	1 192,3	1 376,7	1 411,4	219,1	34,7
Közép-Dunántúl	419,1	483,6	494,6	75,5	11,0
Nyugat-Dunántúl	399,2	452,3	461,6	62,4	9,2
Dél-Dunántúl	329,2	362,1	366,8	37,6	4,7
Észak-Magyarország	389,1	459,3	464,5	75,4	5,2
Észak-Alföld	482,7	590,6	618,6	135,9	28,0
Dél-Alföld	467,1	537,5	550,4	83,3	12,9
Alkalmazott	3 215,1	3 796,1	3 914,4	699,3	118,3
Társas vállalkozás, szövetkezet tagja	143,3	146,6	157,8	14,5	11,2
Vállalkozó, önálló	308,1	306,5	283,8	-24,3	-22,7
Segítő családtag	12,2	13,0	12,0	-0,2	-1,0
Belföldi telephelyen dolgozik	3 633,3	4 142,2	4 256,2	622,9	114,0
ebből: közfoglalkoztatottnak tekinti magát	53,1	208,2	200,7	147,6	-7,5
Külföldi telephelyen dolgozik	45,4	119,9	111,7	66,3	-8,2

Forrás: munkaerő-felmérés.

2017 I. negyedévében az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a megfigyelt nonprofit szervezeteknél, valamint a költségvetési intézményeknél 2,7%-kal nőtt az alkalmazásban állók száma 2016 I. negyedévéhez képest. A versenyszférában a 9 ezer közfoglalkoztatottal együtt 2 millió 37 ezren dolgoztak, 3,6%-kal (mintegy 70 ezer fővel) többen, mint az előző év azonos időszakában, míg a költségvetési szektorban a – közfoglalkoztatottak nélkül számolt – 693 ezres létszám nagyjából az előző évnek felelt meg. Az adatszolgáltatásra kijelölt nonprofit szervezetek 130 ezer főnek adtak munkát.

3. ábra

A közfoglalkoztatottak számának havonkénti alakulása*

* 2012-ig csak a költségvetési szféráról van adat.
 Forrás: havi munkaügyi jelentés.

A nemzetgazdaság megfigyelt szegmensében a teljes munkaidőben foglalkoztatottak létszáma 2,5%-kal (közfoglalkoztatottakkal együtt 2 millió 726 ezerre), a nem teljes munkaidőben foglalkoztatottaké pedig a korábbi évekhez képest szokatlanul dinamikus, 4,6%-kal (301 ezerre) nőtt. Feltételezhető, hogy az utóbbiak között vannak olyanok is, akiknél az átsorolásra csak „papíron”, a minimálbér emelése miatt került sor.

A költségvetési intézményeknél, a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál és a megfigyelt nonprofit szervezeteknél a közfoglalkoztatottak havi átlagos statisztikai állományi létszáma 2017. I. negyedévében 176 ezer volt, 11 ezerrel kevesebb, mint 2016. I. negyedévében. Ezen belül 155 ezren a költségvetési intézményeknél (jellemzően a helyi önkormányzatoknál) dolgoztak, míg 12,3 ezer főt a nonprofit szféra alkalmazott.

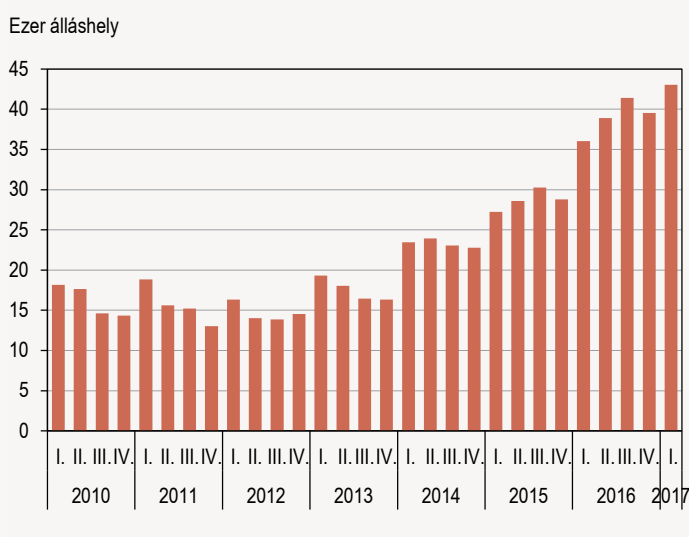
Az intézményi munkaügyi statisztika által le nem fedett körre is kiterjedő BM-adatközlés³ szerint a közfoglalkoztatottként nyilvántartottak létszáma 2017. I. negyedévében havi átlagban 193,9 ezer volt, mintegy 15,5 ezerrel kevesebb, mint az előző év azonos időszakában. Jóllehet a foglalkoztatási helyzet és a családok jövedelmi pozícióinak javulásához az utóbbi évek közfoglalkoztatási programjai jelentősen hozzájárultak, a közfoglalkoztatás nem cél, hanem foglalkoztatáspolitikai eszköz, amellyel szemben elsőbbséget élvez a nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatás. A közfoglalkoztatásban dolgozóknak ilyen irányba történő terelését a kormány eddig is számos intézkedéssel (elhelyezkedési juttatás, munkahelyvédelmi akcióterv, megváltozott munkaképességűek támogatása stb.) segítette. 2017-ben az eszköztár további bővítése várható, annak érdekében, hogy csökkenjen az ilyen formában dolgozók száma. A munkaerőpiaci integráció egyik fő akadálya jelenleg a közfoglalkoztatásban részt vevők kedvezőtlen végzettség szerinti összetétele. A 2017. márciusban belépő 149,9 ezer közfoglalkoztatottból a nők 45,2, a férfiak 45,8%-a csupán általános iskolai végzettséggel rendelkezett, míg további 9,0, illetve 9,4%-uk még azt sem fejezte be. A férfiak 33,7%-a szakiskolai, szakmunkás végzettségű volt, 10,4%-uk érettségizett. Az újonnan belépő nők között a két középfokú végzettség közel azonos (alacsony) arányban fordult elő.

1.2. Munkaerő-kereslet

Az uniós módszertan szerinti adatok alapján a versenyszféra legalább 5 főt foglalkoztató szervezetei 2017. I. negyedévében 43 ezer olyan üres vagy a közeljövőben megüresedő álláshelyet jelentettek, amelynek mielőbbi betöltése érdekében a munkáltatók már lépéseket tettek (pl. közvetítő céghez fordultak, hirdetést tettek közzé stb.). Ez közel 20%-os növekedést jelent az előző év azonos időszakához képest, ami egyben az üres álláshelyek megfigyelésének bevezetése óta mért legmagasabb érték.

4. ábra

Az üres álláshelyek száma a versenyszférában

Forrás: üresálláshely-statisztika.

³ Forrás: Havi tájékoztató a közfoglalkoztatás alakulásáról (www.kozfoglalkoztatatas.kormany.hu).

2017 I. negyedévében a versenyszférán belül az információ és kommunikáció nemzetgazdasági ágban volt létszámarányosan a legtöbb betöltetlen állás, a 3,2%-os ráta több mint másfélszerese a versenyszféra egészére jellemző 2,0%-nál. A legnagyobb létszámot foglalkoztató nemzetgazdasági ág, a feldolgozóipar gazdálkodó szervezetei közel 16,5 ezer betöltésre váró álláshelyet jelentettek, ami 2,4%-a volt az összes álláshelynek. Növekvő létszámokkal küzd az építőipar és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás is, előbbiben 2,6, utóbbiban 2,3% volt már az év első, még szezonon kívülinek számító negyedévében is a betöltetlen álláshelyek aránya. Foglalkozási főcsoportok szerint a „2. A felsőfokú képzettség önálló alkalmazását” igénylő munkaköröket jellemezte a relatíve legnagyobb létszámgéni, a jelenlegi 196 ezer ilyen munkakört betöltő mellé még 6,2 ezerre lenne szükség.

Az uniós előíráson alapuló statisztika mellett egy attól eltérő koncepció szerint jelzi a munkaerő-kereslet alakulását a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) adatai, amely a folyamatosan beérkező munkaerőigény-bejelentéseken alapul. A munkáltatók elsődlegesen azon állások bejelentésében érdekeltek, amelyeket támogatott formában vagy külföldiekkel kívánnak betölteni. Emellett jellemzően alacsonyabb kvalifikációs igényű munkakörökre keresnek ilyen módon jelentkezőket. 2017 márciusában a foglalkoztatók az előző év azonos időszakánál 25 ezerrel kevesebb, 211,6 ezer üres álláshelyet jelentettek be, amelynek 93,3%-ához igényelték támogatást. A legtöbb új munkaerőigény Budapest, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből érkezett, az összes igény 43,9%-a. Az adott hónapban rendelkezésre álló álláshelyek száma 276,6 ezer volt, amelyből a zárónapon 144,7 ezer maradt betöltetlen. A legnagyobb nem támogatott munkaerő-kereslet Budapestet, valamint Győr-Moson-Sopron, Bács-Kiskun és Zala megyéket jellemezte, de relatíve jelentős volt még néhány olyan megyében is, ahol szintén nagyobb munkaerő-utánpótlási gondok jelentkeztek (pl. Csongrád és Békés megye). A nem támogatott állásokra jellemzően egyszerű ipari és egyszerű építőipari foglalkozásokat, mechanikaigép-összeszerelőket és tehergépkocsi-vezetőket kerestek.

1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék

2017 I. negyedévében a munkaerő-felmérés definíciója⁴ szerinti munkanélküliek száma az előző év azonos időszakához képest 66 ezerrel kevesebb, 206,8 ezer, a munkanélküliségi ráta 4,5% volt.

3. tábla

A fontosabb munkanélküliségi mutatók alakulása

Időszak	Munkanélküliek száma, ezer fő			Munkanélküliségi ráta, %			
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	15–24 évesek
2015. I.	186,3	161,3	347,6	7,7	7,8	7,8	19,4
II.	163,5	146,9	310,4	6,7	7,1	6,9	17,8
III.	151,8	140,9	292,7	6,1	6,7	6,4	16,7
IV.	146,1	134,6	280,7	5,9	6,5	6,2	15,3
2016. I.	147,0	125,8	272,8	6,0	6,1	6,0	14,2
II.	131,4	102,6	234,1	5,3	4,9	5,1	13,3
III.	121,6	104,8	226,5	4,9	5,0	4,9	12,7
IV.	109,9	95,1	205,0	4,4	4,5	4,4	11,6
2017. I.	108,9	97,9	206,8	4,4	4,7	4,5	10,3

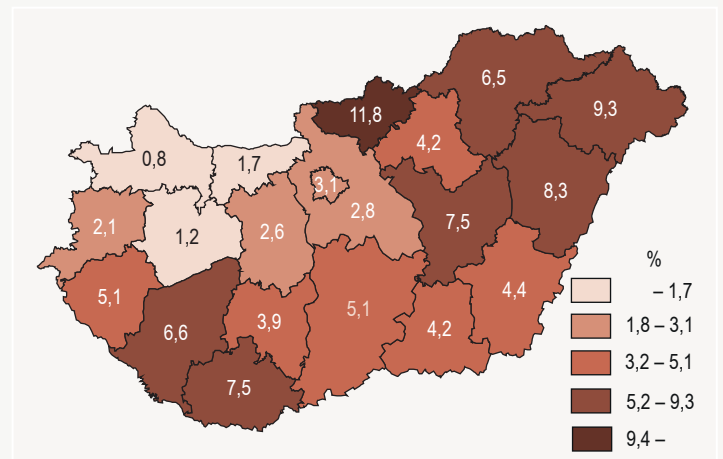
Forrás: munkaerő-felmérés.

2017 I. negyedévében a munkanélküliség szintje Közép-Dunántúlon volt a legalacsonyabb, mindössze 1,9% (megelőzve ezzel a Nyugat-Dunántúlt), míg Észak-Alföldön a legmagasabb, 8,5%.

⁴ Nincs munkája, aktívan keres munkát és rendelkezésre áll.

5. ábra

Munkanélküliségi ráta* megyék szerint, 2017. I. negyedév

* 15–74 évesekre számolva.

2017. I. negyedévben a nyilvántartott álláskeresőök átlagos létszáma az ILO-definíciónak megfelelő munkanélküliekéknél magasabb, 311,9 ezer fő volt, 70,3 ezerrel kevesebb, mint az előző év azonos időszakában. Ezen belül a regisztrált álláskeresők márciusi létszáma kiugróan magas, 350,8 ezer volt. Az előző havhoz viszonyított 18,3%-os növekedés azzal magyarázható, hogy az ekkor záródó közfoglalkoztatási programokból kilépők közül sokan újra visszakerültek a nyilvántartásba.

4. tábla

A nyilvántartott álláskeresőök főbb adatai

(ezer fő)

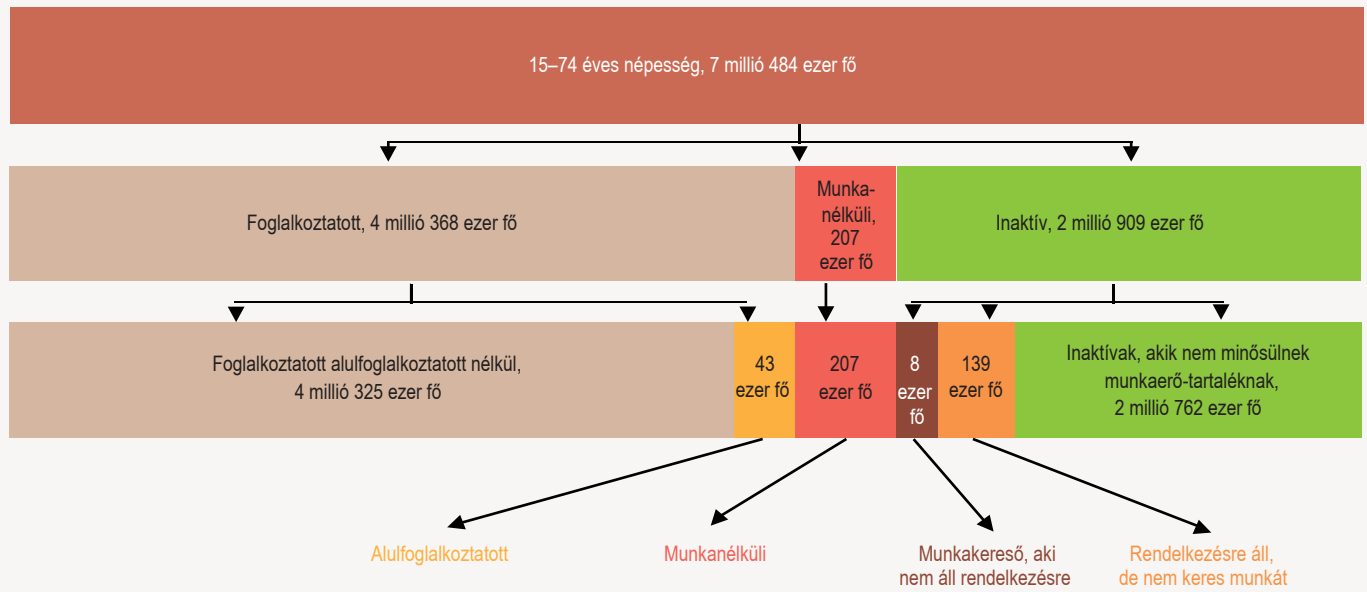
Időszak	Nyilvántartott álláskereső	Ebből:			
		pályakezdő	álláskeresési járadékra, segélyre jogosult	szociális ellátásban részesülő	ellátásban nem részesülő
2016.					
január	359,2	38,7	64,5	118,5	176,2
február	366,6	40,3	66,2	125,0	175,4
március	420,7	44,6	77,3	133,6	209,8
I. negyedév	382,2	41,2	69,3	125,7	187,1
2017.					
január	288,3	30,4	63,6	87,2	137,5
február	296,5	31,4	63,8	91,5	141,2
március	350,8	34,8	78,7	101,9	170,2
I. negyedév	311,9	32,2	68,7	93,5	149,6
2016. I. negyedév=100	81,6	78,1	99,1	74,4	80,0

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere (<http://nfsz.munka.hu>).

Az álláskeresőök 52%-a részesült valamilyen ellátásban, ami a korábbi évekre jellemző mutatónál némileg kedvezőbb. Az ellátottak 42%-a álláskeresési járadékot, illetve segélyt kapott. A legalább 12 hónapja nyilvántartott (tartós) álláskeresők aránya 2017. márciusban 23,2% volt, némileg alacsonyabb az előző hónapokénál. Mivel a közfoglalkoztatásból visszakerülő új belépőnek számítanak, így a márciusi tömeges regisztrálásuk csökkenti az álláskeresőként töltött átlagos időt.

6. ábra

Potenciális munkaerő-tartalék alakulása, 2017. I. negyedév

Forrás: munkaerő-felmérés.

A munkaerő-felmérésben 343,6 ezren határozták meg magukat munkaerőpiaci státusuk szerint munkanélküliként, a 2016. I. negyedévinél 75 ezerrel, az utóbbi évtized csúcsát jelentő 2013. I. negyedévi 752,8 ezerhez képest pedig közel 410 ezerrel kevesebben. Ez az adat is a relatíve könnyen mozgósítható munkaerő-tartalék rohamos fogyását jelzi, hasonlóan a potenciális munkaerő-tartaléknál számításba vehető csoportok létszámalakulásához.

2017. I. negyedévben a potenciális munkaerő-tartalékként definiált kategóriába (a munkanélküliek mellett az alufoglalkoztatottak, a dolgozni szándékozó, de munkát nem keresők, illetve azt csak később megkezdeni tudók) összesen 397 ezren tartoztak, szemben az egy évvel korábbi 490 ezerrel.

1.4. Inaktívak

Részben demográfiai, részben munkaerőpiaci okokból a munkavállalási korúnak tekintett (15-64 éves) inaktívak száma folyamatosan csökken. 2017. I. negyedévében az előző év azonos időszakánál 4,2%-kal kevesebben, 1 millió 914 ezren tartoztak ebbe a kategóriába. A két legnagyobb csoport létszáma – a nyugdíjasoké, illetve a tanulóké – egyaránt elmaradt a tavalyitól. Előbbiek esetében ez a nyugdíjkorhatár folyamatos emelésével, aminek hatását a nőknél a 40 éves munkaviszony utáni nyugdíjba vonulás lehetősége némileg tompítja, az utóbbiaknál pedig az érintett korosztályba tartozók létszámának csökkenésével függ össze. Az álláskeresési ellátásban részesülő, de az ILO munkanélküli definíciójában rögzített hármas kritériumát nem teljesítő, ezért inaktívnak tekintettek száma 47 ezerre zsugorodott. Viszonylag állandó az ún. egyéb inaktívak létszáma, azoké, akik nem tanulnak és állandó (szociális típusú) jövedelemmel sem rendelkeznek. Az ide tartozó 146 ezer nő többsége klasszikus háztartásbeli, aki családi kötelezettségei miatt nem lép be a munkaerőpiacra, míg 17 ezren egészségi állapotukkal indokolták távollmaradásukat. Ez utóbbi tényezőre a mintegy 92 ezer 15-64 éves egyéb inaktív kategóriába tartozó férfi mintegy 12%-a hivatkozott. 2017. I. negyedévében az egyéb inaktív kategóriába tartozók közül 38 ezer nő és 40 ezer férfi felelt meg a munkaerő-tartalék fogalom kritériumának (azaz szeretett volna dolgozni, de ennek érdekében nem tett lépéseket).

5. tábla

A 15-64 éves inaktívak munkaerőpiaci távollétük oka szerint

Megnevezés	2017. I. negyedév			2016. I. negyedév=100,0		
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	ezer fő			%		
Nyugdíjas, járadékos	268,4	431,5	699,9	92,7	94,4	93,7
Gyermekgondozási ellátásban részesülő	2,3	234,2	236,5	65,3	97,0	96,6
Álláskeresési ellátásban részesülő	22,0	25,1	47,1	71,4	101,1	84,6
Tanuló	333,1	321,3	654,3	98,5	96,4	97,4
Ápolási díjban, árva-ellátásban részesülő	9,8	27,6	37,3	88,4	75,8	78,8
Egyéb inaktív	92,3	146,1	238,3	96,2	108,3	103,3
15-64 éves inaktívak összesen	727,8	1 185,7	1 913,6	94,6	96,6	95,8

Forrás: munkaerő-felmérés.

2. Kereset, munkajövedelem

2.1. Bruttó kereset

2017. I. negyedévében a 3 millió 26 ezer főt alkalmazó (a legalább 5 fős vállalkozásokat, a költségvetési intézményeket és a kiemelt nonprofit szervezeteket magába foglaló) megfigyelési körben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó keresete 281,9 ezer forint volt, 11%-kal magasabb, mint az előző év azonos időszakában. A kiugróan magas keresetemelkedési ütem részben kormányzati intézkedésekkel magyarázható, de a munkaerőért folyó verseny erősödésének is keresetfelhajtó hatása van. A teljes nemzetgazdaságot érintette a minimálbér változása. 2017. január 1-jétől a „normál” minimálbér 111 ezerről 127,5 ezer forintra, a garantált bérminimum 129 ezerről 161 ezer forintra változott. Ennek hatása az alacsonyabb keresetűeknél köz-

6. tábla

A teljes és a rendszeres bruttó átlagkereset alakulása, összesen és közfoglalkoztatottak nélkül, 2017. I. negyedév

Állomány-csoport	Nemzetgazdaság összesen		Ebből:					
	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	versenyszféra		költségvetés		nonprofit szervezetek	
teljes bruttó átlagkereset			ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	
Összesen, forint/fő/hó								
Fizikai	197 516	191 319	208 640	200 842	160 535	159 858	162 760	160 265
Szellemi	375 033	348 889	431 469	388 079	307 926	302 364	301 064	296 917
Együtt	281 851	266 177	295 923	274 184	255 512	251 687	244 956	241 479
2016. I. negyedév=100,0								
Fizikai	113,5	113,6	113,6	113,6	113,4	113,5	108,7	109,5
Szellemi	109,5	110,1	106,9	107,7	114,0	114,2	106,4	106,6
Együtt	111,0	111,5	109,9	110,5	113,8	114,0	109,0	109,4
Ebből: közfoglalkoztatottak nélkül, forint/fő/hó								
Fizikai	212 222	205 261	209 603	201 748	236 462	235 194	189 492	186 244
Szellemi	378 628	352 149	431 654	388 240	313 890	308 177	306 715	302 461
Együtt	295 621	278 878	296 948	275 105	296 342	291 636	265 941	262 037
2016. I. negyedév=100,0								
Fizikai	113,4	113,5	113,4	113,5	114,5	114,7	109,4	110,3
Szellemi	109,3	110,0	106,9	107,7	113,6	113,8	107,3	107,4
Együtt	110,7	111,2	109,8	110,4	113,6	113,8	109,1	109,5

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

vetlenül jelentkezett, míg a minimálbér felett keresőknel a bértorlódás kiküszöbölésének igénye is alakította a kereseteket. Az állami szféra több területén 2016-ban, illetve 2017-ben jelentős keresetkorrekciós intézkedésekre került sor. Az előbbiekből többsége az év második felére koncentrált, így a bázison keresztül hat az I. negyedévi kereseti indexre. Míg 2016-ban a közfoglalkoztatottak díjazása nem változott, addig a 2017. január 1-jétől érvényes 81 530 forint közfoglalkoztatási bér 3,0, a garantált közfoglalkoztatási bér 5,0%-kal emelkedett, így a közfoglalkoztatási bér is megőrizte reálértékét.

A versenyszféra vállalkozásainál alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete 295,9 ezer, a költségvetési szférában 255,5 ezer, míg a létszámánál fogva a nemzetgazdasági átlag alakulására csekély befolyással bíró nonprofit szférában 245,0 ezer forint volt. A versenyszféra foglalkoztatási szempontból legnagyobb súlyú nemzetgazdasági ágaiban, a feldolgozóiparban, illetve a kereskedelem, gépjárműjavításban 10,9, illetve 10,7 %-kal nőttek a bruttó keresetek. A minimálbér-emelés erőteljes keresetalakító hatását jelzi, hogy az alacsony átlagkeresetű területeken igen dinamikus emelkedtek a bérek. Így például a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás és az építőipar területén egyaránt 12,6%-kal nőttek a keresetek, míg a feldolgozóiparban belül a legrosszabbul fizetettnek számító textil-, ruházati- és bőrtermékgyártás területén dolgozók 14,4%-kal múlta felül az előző évet. A járműgyártásban 11,8%-kal nőtt a kereset, de a relatíve magas kereseti átlagú területen ez a dolgozók erős alkupozíciójának volt az eredménye. Az átlagkereset nagyságát tekintve a még mindig élenjáró pénzügyi, biztosítási tevékenységben dolgozók keresete 5,8%-kal, 540,9 ezerre, a második helyet elfoglaló információ és kommunikáció területen alkalmazásban állóké 2,8%-kal, 512,6 ezer forintra emelkedett. A 295,1 ezer forintos kereseti átlag jellemezte a feldolgozóiparban belül a legtöbbet a – mindössze 5,6 ezer főt foglalkoztató – kőszeggyártás, kőolaj-feldolgozásban dolgozók kerestek (594,8 ezer forint/hó), a növekedés üteme itt is jóval elmaradt a nemzetgazdasági átlagtól. A kereseten belül – vélhetően azért, mert a minimálbér emelése szűkítette a gazdálkodó szervezetek bérpolitikai mozgásterét is – a nem rendszeres kereseti rész növekedési üteme jóval elmaradt a rendszeres keresetétől. A versenyszférában

tevékenykedő állami tulajdonú gazdálkodó szervezetek (például a Posta, a MÁV, a Volán, illetve a regionális vízművek⁵) dolgozói a következő három évben összesen 30–32%-os bérfeljesztésben részesülnek, amelynek első 13, illetve 14%-os üteme 2017 elején volt esedékes. Ennek hatására a hasonló profilú nem állami cégeknek (pl. BKV) is forrást kellett találniuk a hasonló mértékű emeléshez, hogy legalább a jelenlegi létszámukat meg tudják tartani.

A költségvetési szféra adott évi keresetnövekedési ütemét döntően a kormányzati intézkedések, illetve a közfoglalkoztatottak bér- és létszámalakulása határozza meg. Ez utóbbi szerepe 2017 I. negyedévében nem volt jelentős, viszont a költségvetési szféra túlsúlya jellemezte minden nemzetgazdasági ágban voltak olyan intézkedések, amelyek vagy áthúzó, vagy adott évi hatásukkal hozzájárultak a szféra 2017 I. negyedévi (a 2016. évihez hasonló kiugróan magas), 13,8%-os (a közfoglalkoztatottak nélkül számolva 13,6%-os) keresetnövekedési üteméhez. A közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosításban a rendvédelmi és honvédelmi dolgozók illetménye a 2015. július 1-jei 30%-os emelés után 2016. és 2017. január 1-jén újabb 5,0–5,0%-kal nőtt, 2017-ben emellett a terület közalkalmazottai is kaptak pótlék formájában fizetésemelést. Ugyancsak 2016 II. félévétől emelték a járási hivatalok és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) dolgozóinak illetményét, 2017. januártól pedig állami hivatalnokká történő átsorolásuk keretében emelésben részesültek a fővárosi és megyei kormányhivatalok dolgozói is. A bírák, ügyészek fizetésének rendezése 2016 IV. negyedévében kezdődött el, így ebben a nemzetgazdasági ágban a közfoglalkoztatottak nélkül számított bruttó átlagkereset 14,8%-kal, 343,1 ezer forintra nőtt. Az oktatásban dolgozók 284,7 ezer forintos kereseti átlagát, illetve 8,7%-os keresetnövekedési ütemét egyrészt a közoktatásban dolgozó pedagógusok 2013-ban indított és egészen 2017. évig tartó életpályaprogramja alakította, amely 2017-ig évi 3,5%-os emelést jelent. Emellett 2016 júliusában és decemberében a közoktatásban dolgozó, de az illetményrendezésből kimaradó nem pedagógus végzettségűek alkalmanként 35 ezer forintos plusz juttatásban részesültek. A másik ennél nagyobb súlyú tényező a felsőoktatásban dolgozó oktatók és kutatók 2016 őszén kezdődött bérrendezése volt. 2016-ban és 2017-ben is a

⁵ A tényleges, de visszamenőleges hatályú kifizetés jellemzően márciusban történt meg.

legjelentősebb illetményemelési intézkedések a humán-egészségügyi, szociális ellátásra koncentráltak. 2017. I. negyedévben a bruttó kereseti átlag közfoglalkoztatottak nélkül számolva 250,2 ezer forint volt, 20,5%-kal magasabb, mint 2016. I. negyedévben. A humán-egészségügyi területen dolgozók esetében az emelés 21,1, a szociális ellátásban 19,3% volt. A kulturális területen dolgozó 20 ezer közalkalmazott 2017. januártól részesült átlagosan 15%-os keresetemeléssel.

A közfoglalkoztatottak bruttó kereseti átlaga 81,1 ezer forintnak felelt meg, a tényleges növekedés (2,6%) némileg elmaradt a tarifálistól, vélhetően részben azért, mert a kedvezőtlen téli időjárás miatt gyakoribb volt a nem fizetett leállás, részben pedig azért, mert körükben a szakképzettségüknek megfelelő munkakörben és így magasabb keresetért foglalkoztatottak aránya az elsődleges munkaerőpiaci állás kínálat bővülésével csökkent.

A költségvetési intézményeknél és a delegált állami feladatokat ellátó nonprofit szervezeteknél dolgozók közül keresetbe nem számító kompenzációban részesülhetnek azok, akiknek nettó keresete a 2011-től érvényes jövedelemadó-, illetve járulékszabályok következtében csökkent. A keresetkorrekciós intézkedések és a munkaerő-cserélődés eredményeként a kompenzációban érintettek száma folyamatosan csökken, 2017. I. negyedévben 106 ezren igényelték a kompenzációt, az előbbi intézményi körben 9 400, az utóbbiban 8 700 forint havi összegben.

2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény

2017-ben a személyi jövedelemadó kulcsa és a munkavállalókat terhelő járulékok nagysága is megegyezett az előző évivel, így az ezek figyelembevételével számított első negyedévi nettó kereseti index a bruttó kereseti indexszel azonosan, 11,0%-kal nőtt. A közfoglalkoztatottak nélkül számított nemzetgazdasági szintű nettó átlagkereset 196,6 ezer, míg a közfoglalkoztatottakkal együttesen számba véve 187,4 ezer forint volt. A versenyszférában a nettó kereseti átlag 196,8 ezer, a költségvetési szférában 169,9 ezer forint (a közfoglalkoztatottak nélkül számolva 197,1 ezer forint) volt. A fogyasztói árak ugyanezen időszaki 2,6%-os emelkedését figyelembe véve a reálkeresetek 8,2%-kal nőttek.

7. tábla

A családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó és a reálkereset alakulása, 2017. I. negyedév

Eltartott gyermekek száma	Számított nettó kereset, forint/fő/hó	Nettó kereset	Reálkereset ^{a)}	Az adott háztartástípusba tartozó alkalmazásban állók részaránya, %
		2016. I. negyedévhez viszonyított változása, %		
0 gyermek	183 706	10,9	8,1	53,9
1 gyermek	192 069	10,9	8,1	22,5
2 gyermek	219 736	11,9	9,1	17,3
3 és annál több gyermek	238 547	9,9	7,2	6,3
Nemzetgazdaság összesen	195 284	11,0	8,2	100,0

^{a)} A 2017. I. negyedévi 102,6%-os fogyasztóiár-indexszel számolva. Forrás: a havi munkaügyi jelentés és a Háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel (HKÉF) adatait felhasználó mikroszimulációs modell.

2017-ben a többi kedvezmény változatlansága mellett tovább nőtt a kétgyermekesek családi adókedvezménye, az előző évi gyermekenkénti 83 330 forint helyett így ők 100 000 forinttal csökkenthetik havonta személyijövedelemadó-alapjukat.

A háztartások demográfiai és jövedelmi adatain alapuló mikroszimulációs modell eredménye szerint a családi adókedvezmény a megfigyelt szervezeti körben munkavállalónként átlagosan havi 7,9 ezer forint többletjövedelmet eredményezett. A kedvezmény a két gyermeket nevelő munkavállalónál mintegy havi 36 ezer, a három és annál több gyermeket nevelőknél közel 55 ezer forint jövedelemtöbbletet biztosított a gyermeket nem nevelők nettó keresetéhez képest.⁶

2.3. Munkajövedelem

2017. I. negyedévében a nemzetközi összehasonlítás céljára szolgáló munkajövedelem 295,3 ezer forint, ebből a kereseten felüli rész 13,4 ezer forint volt, ez utóbbi közel 1500 forinttal meghaladta a 2016. I. negyedévi átlagot.

8. tábla

Az egy főre jutó munkajövedelem alakulása

Megnevezés	2017. I. negyedév			2016. I. negyedév
	átlagos havi munkajövedelem	ebből: átlagos havi egyéb munkajövedelem	egyéb munkajövedelem aránya a munkajövedelemen belül	
				%
	forint/fő/hó			%
Nemzetgazdaság összesen	295 258	13 407	4,5	4,5
Ebből:				
versenyszféra	309 731	13 808	4,5	4,7
költségvetés	268 566	13 054	4,9	4,0

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

2017. I. negyedévben a nemzetgazdasági ágak közül továbbra is a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás esetében volt a legmagasabb az egyéb munkajövedelem összege, havi átlagban meghaladta a 34 ezer forintot, de a feldolgozóipar néhány területén (így a kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás, gyógyszergyártás ágazatokban) dolgozók ennél is nagyobb összegű juttatásban részesültek. Ezzel szemben a humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ágban (ahova a külön juttatásokban jellemzően nem részesülő közfoglalkoztatottak többsége is besorolásra került) az egyéb munkajövedelem havi átlagban kevesebb mint 4 ezer forint volt.

⁶ A gyermekek utáni adókedvezmény maximális kihasználásához 2017-ben a két gyermeket nevelőknek havi 200 ezer forint, a három gyereket nevelőknek 660 ezer forint havi jövedelemmel (adóalappal) kellett rendelkezniük. Ennél kisebb összeg esetén a különbözet 15%-a a járulékokból is levonható. A kedvezményt a háztartások tetszőleges arányban meg is oszthatják.

További adatok, információk (linkek):

[Táblák](#)

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Módszertan \(foglalkoztatás, munkanélküliség\)](#)

[Módszertan \(nyilvántartott álláskeresők módszertana\)](#)

[Módszertan \(intézményi munkaügyi adatgyűjtési rendszer módszertana\)](#)

[Adminisztratív munkanélküliségi adatok módszertana](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu